

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Adolf Steiner în Hamburg (Germania).
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

INVITARE DE PRENUMERAȚIUNE

la

„Telegraful Român“:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.

Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.

Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Adresele ne rugăm a se scrie curat; a se pune posta ultimă, și în loc de epistole de prenumerațiune recomandăm onor. public asiguatele postale, (**Posta-Utalvány — Post-Anweisung**) ca împreunate cu spese mai puține și mai sigure pentru înaintarea banilor de prenumerațiune.

Acei p. t. domni, cari și înnoiesc abonamentul, sînt rugați a ne avisa de timpuriu, pentru ca să ne scim orienta cu tipărirea esemplarelor, și a lipi adresele dlor pre asiguatele postale. Și unii și alții sînt poftiți a se adresa la **Editura „Telegrafului Român” în Sibiu**. Colectanților de 10 prenumerațiuni li se dă un esemplariu gratis.

„Posibil — numai în Ungaria“.

Oho! Că doară nu ne vom încumeta, să înșirăm aci toate, câte după experiența de toate zilele, sînt, sau par posibile numai la noi, în cuprinsul țerilor ce ați într'un cuvînt se dic „Ungaria”. Doamne feresce! Ar trebui să avem coloane mult mai multe și nimica alta de lucru.

Este vorba numai de un cas particular, d'ar eclatant, de care chiar foile maghiare și guvernamentale sînt stupefăcute, și asupra cărui toată lumea străină se întreabă: „se poate?” Iar la noi până și adoratorii orbi ai constituțiunei, legislațiunei și administrațiunei maghiare de astăzi recunosc, că acesta tot este prea gros, și că aceasta — e posibil numai la noi în Ungaria“.

Eacă casul cum ni se enară. În Vespriim, între Maghiari, cu ocaziunea reparțirei contribuțiunei, venind vorba despre un biet om cu o căscioară și o biată bolțită, cari în totalitatea lor abia pot avé valoarea de 1,000 fl. v. a., unul dintre membrii comisiunei repartitoare, cu privința la defectuositatea, elasticitatea și cruda rigoare a legilor concernente, face observațiunea și rămasăgul, că chiar de s'ar impune acestui biet om o contribuțiune mult mai mare decât întreagă valoarea averii sale, dînsul va fi executat, ruinat, și remediul nu va găsi — de jos până sus.

Trista și regretabila probă se face. Bietul om îndesert reclamă, aleargă, bate ușile și-și presentă documentele și vâierările până în Budapesta la ministeriu, ajutoriu, remediul nu află și devine totalmente ruinat!

Proba cea intențiunată a succes, și, nepăsarea legii constituțiionale unguresci de contribuabili, de „liberii cetățeni”, cum îi batjocoresce ea, s'a constatat eclatant; aceasta o recunosc toate foile; totdeodată însă s'a descoperit un secret foarte însem-

nat în viața noastră politică de astăzi, s'a deslegat pentru lumea cea mare o enigmă din Ungaria, aceea că, în ce mod este posibil, ca în această țară, economicese atât de împovărată, stoarsă și sdruncinată, politicesce atât de nemulțămîită, pe lângă toată colosală turmă de țece mii esecutori — totuși să se încaseze din contribuțiunile publice — atât de mari sume pe fie-care an, de care rezultat atât de mult se mândresce înaltul guvern înaintea lumii celei mari!

„P. Lloyd”, bravul și credinciosul erold al guvernului ung., și al sistemei politice de ați, în primul seu Budapesta din 3 Octomvre, recunoscînd gravitatea și ticălosia casului, este indignat mult mai mult pentru „crudelitatea inimii” acelor funcționari publici și resp. bărbați de încredere din Vespriim, cari putură întreprinde o astfel de netrebnică probă cu bietul om ruinat, decât pentru miserabilitatea instituțiunilor legale. „P. Lloyd” afirmă, că dacă astfel de cas s'ar întempla — ceceae însă este imposibil! — în Anglia, publicul cel mare, fără să aștepte întrevinerea justiției, l'ar răsbuna prin aceea, că pretutindeni ar întimpina pe acei funcționari și resp. bărbați de încredere cu despreț și chiar cu atacuri faptice, în cât i'ar isola și eschide formalmente din societatea onestă.

Organul guvernului crede prin această asemănare și frasă a declina vina țerei și a legislațiunei, pe când consecința logică este tocmai contrariul! Căci chiar provocarea la Anglia, sau la ori-care altă țară civilisată din Europa, face cetitoriului încă mai adînc sențită colosala diferență între Ungaria și Anglia sau acele țeri, nu numai în aceasta, ci încă în o miie alte privințe! Câte sînt posibile și se întemplă la noi — în legelațiune și la guvern și prin toate sferile vieții publice, de cari lumea cultă — nici idee nu are, de cari tot omul cult, de patriotism sincer, real și moralmente necorrupt, dacă le-ar cunoasce, s'ar scandalisa și indigna!!

De altmintre „P. Ll.” ori cât este de guvernamental și maghiaron, la această ocaziune nu poate să încheie fără a prorumpe și el în grave vâierări și acusări pentru arbitriul și abusurile cele multe la repartirea și încassarea dărilor publice.

„Ce să ne mirăm, că se întemplă astfel de scandale prin locurile îndepărtate, când aici în capitală confusiunea este nemărginită!..... Scandale ca cel din Vespriim, de bună samă se vor fi întemplând și pe aiurea în mare număr, fără ca se ese ele în publicitate. Cui să se adreseze bietul țeran din Transilvania, când i se face o atare nedreptate. La care-va gazetă? Cum? Când redacțiunilor se secuestrează masa de scris, pentru contribuțiuni, pre cari se dovedesce că le-au răspuns de mult înainte! Ceea-ce astăzi se petrece la noi, nu poate, decât se facă ridicul și urgisit statul unguresc.“...

De ar servi acest incident special — măcar ca cei dela putere să și

vină în ori, și să cugete mai cu inimă și serioșitate asupra ticăloșiei și tuiațiunei de sus până jos — în această țară, dată conducerei lor, la discrețiunea lor!!.....

Revista politică.

Sibiu, în 26 Septembrie.

„Pester Correspondenz” comunică că ministrul president a substernut Maj. Sale felicitările guvernului și amendoror caselor dieței în limba maghiară. Răspunsul Maj. Sale a fost: „Mulțămînd din inimă primesc felicitările consiliului meu unguresc de „ministri și ale amendoror caselor dieței și răspund cu acea dorință sinceră ca binecuvîntarea celui atotputernic să se reverse asupra nisuiințelor comune, îndreptate spre binele țerei“. — Este dispută între unele foi că în ce limbă a urmat acest răspuns, în limba maghiară sau cea nemțască.

Eri s'au deschis amendoauă casele senatului imperial. Telegrama, care anunță evenimentul acesta spune, că deschiderea a urmat fără nici un incident. În casa deputaților, unde erau de față și Cehii, toți deputații au făcut apromisiunea prescrisă. În casa domnilor a accentuat presidentul, comitele Trautmannsdorff: Până acum a fost problema senatului imperial a întări și consolida constituțiunea, acum însă problema este îngrijirea de interese practice.

În Erțegovina este pacea și linișcea pe deplin restituită. Ici și unde, prin munți și păduri, se mai arată câte un pandur răătăcî care se ocupă cu lotria. Pentru acestia sînt de ajuns patrolele, căci trupele s'au întors în garnisoanele lor. Remân dar, dice o foaie nemțască, fără de nici un temei cele susținute de foaia englezăscă „Daily News“: „După Turcia este Austria cel mai putred stat în Europa; dacă Turcia este omul cel bolnav, Austria este muierea cea bolnavă și viitoriul este al naționalităților june și pline de viață care repeșinduse din când în când își deschid drumul“.

Asigurările de pace nu lipsesc, și aiurea, cu toate că resboiul țiaristic dintre foile rusesci și germane nu se mai așașă. Dar asigurările de pace au puțină trecere în țiuva de astăzi. În săși Germania se infățisează ca și cum n'ar avé încredere deplină în durabilitatea păcei. Dela Colonia și dela Strassburg vine scirea, că se fac inspecțiuni de granițe și se dispune întărirea fortărețelor despre Franca, și că între inspecțori se află și generalul mareșal Moltke.

Călătoriei principelui Bulgariei Alesandru i se dă din partea mai multor țiare o însemnătate, care trece preste marginile unui act de curtenire. „Politische Correspondenz” publică o corespondență dela București din 1 Octobrie, în care se dice: Sosirea principelui Bulgariei în capitala noastră ocupă și cercurile noastre politice în măsură foarte mare. Lumea este aplecată a atribui vitei acesteia o însemnătate cu mult mai mare decât unei vite de etichetă.

Pentru o mai bună judecată a stimulațiunei ce domnesce aici față cu statul nou vecin accentuăm, că Românii cu multă consciință îndigită, că au contribuit cu sîngele lor la întemeierea noului stat bulgar și că au făcut și alte jertfe însemnate. Afară de aceste România prin ospitalitatea ei a scutit pre bărbații, cari astăzi au pozițiuni distinse în patria lor eliberată, ca ministrii, capi de partidă, deputați cu influență etc. în timpurile când Bulgaria era o provincie turcească subjugată și sta la discrețiunea dominațiunei turcesci. Între astfel de împregiurări este lesne de înțeles, dacă România așteaptă dela țara vecină, astăzi liberă, nu numai amicitie sinceră, ci pretinde și respectul, care crede a fi în drept a l pretinde ca împreună luptătoare pentru libertatea Bulgariei. Astăzi încă nu se poate spune cu destulă precisiune cum se va desvolta raportul între aceste două națiuni, dea-dreapta și dea stînga Dunărei, mai ales avînd în vedere marea dosă de consciință națională și pe partea Bulgarilor. O formă concretă au îmbrăcat deja până acum raporturile dintre aceste două staturi. Cumcă ele sînt cele mai bune o dovedesce visita principelui Bulgariei la curtea română. Organul cabinetului actual „Romanul”, merge mai departe și în articolul seu conducătoriu de astăzi pledează pentru o alianță între România, Bulgaria, Grecia, Serbia și Muntenegru, arătînd că acesta este unicul mijloc, cu care și prin care staturile aceste mici din orientul Europei vor puté reziste cu succes periculiilor de aneciune, ce le amenință necontentit din partea staturilor mari din apusul Europei. Staturile aceste fiind unite între sine ar fi destul de tari de a da pept cu toate agresionile din afară. Pe când organul oficios al cabinetului Brătian se servece de visita principelui Alesandru de a lansa idea de mult admirată a unei federațiuni a țerilor creștine în orient, în cercurile bine informate merg oamenii cu un pas mai departe, susținînd și afirmînd ca scopul vitei este încheierea unei alianțe între România și Bulgaria și ficsarea mai departe a procederei în trăsături generale, care să ducă la realizarea federațiunei. „Lumea se va mira” dicea ați dimineață o persoană de influență politică cătră un amic încreșt, „de ingratițiunea, poate fără păreche, a unor staturi mici din orient... însă politica nu cunoasce gratitudinea, ci numai interesele proprii...” Cu aceste a vrut să îndigite partea contra cărei va fi îndreptată federațiunea staturilor mici...

Cestiunea evreească din România a intrat într'o nouă fasă. Lumea jidovească nu este mulțămîită nici cu proiectul guvernului.

Din Carloviț.

În țiuva deschiderei congresului național bisericesc al Serbilor din Ungaria deputatul Dr. Polit a ținut un discurs din care estragem următoarele:

„Feliurite împregiurări au contri-

buit a se combina mai înainte congresul bisericesc serbesc cu anumite tendențe politice. Aceasta a servit inimicilor autonomiei noastre bisericesci de pretecest spre a ne suspiciiona și a paralisa lucrările noastre. Noi însă trebuie să protestăm că congresul acesta are, sau poate avea, ceva comun cu politica. Baza activității noastre este articolul de lege IX din 1868 și statutul congresual sancționat în 14 Maiu 1875, care ne asigură autonomia în afacerile bisericesci, scolare și fundamentale. Acesta e cadrul, în lăuntrul cărui activitatea noastră se poate și este permis a se mișca și între noi nu este nimenea cine n'ar fi clarificat în privința aceasta. Dacă avem conștiință despre marginile aceste, putem pe drept pretinde dela guvern, a nu'și permite nici un amestec în autonomia garantată prin lege. Ungaria este mai puțin așa țară, unde guvernului să 'i fie permis a se amesteca în autonomia istorică a singuraticelor confesiuni. Procesul istoric întreg al desvoaltării Ungariei adevăresce, că confesiunile singuraticе libertatea lor confesiunală și autonomia în afaceri bisericesci și scolare o consideră de un paladiu. Și dacă protestanții și reformații nu suferă ca guvernul să se amestece în autonomia lor și dacă aceia își apără cu zelozie autonomia lor, trebuie să o apărăm și noi pe a noastră de ori ce amestec. În privința aceasta n'a 'și voi să fac recriminațiuni. Dar nu pot să nu amintesc, că pre lângă tot statutul sancționat, patru ani n'a fost permisă convocarea congresului. În criza orientală trecută nu vedem nici o cauză a acestei neconvocări, de oare ce coreligionarii noștri români au fost în același timp întruniți în congresul lor. Peste tot, după cum s'a 'șis, congresul acesta al nostru n'are de a face din afacerea aceasta obiect de recriminațiune, păreri de rău totuși trebuie să'i dăm expresiune că nu s'a observat decisiunea statutului sancționat în privința periodicității congresului."

După aceasta vorbește despre raportul către ierarhie. „În ierarhia noastră," dice mai departe oratorul, „cu deosebire în episcopatul nostru s'a dezvoltat un principiu autocratic, de asemenea celui catolic, care perhoreciază participarea elementului luman la afacerile bisericesci. Aceasta însă este în contradicere cu spiritul bisericeii noastre și cu instituțiunile istorice ale administrațiunii noastre bisericesci. Regimentul bisericesc absolutistic avea încă un înțeles atunci, când episcopii erau unicii apărători și scutitori ai poporului nostru față cu puterea statului. Îndată însă ce libertatea religioasă a căpătat o întindere mai mare, a trebuit ca și participarea elementului luman în spiritul bisericeii noastre să câstige în valoare."

„Voiesce ierarhia noastră să revină la regulamentul bisericesc de mai înainte, atunci firesce neconținut va veni în conflict cu noi. Prin aceasta fără voia ei devine instrument contra poporului nostru. Nu e cu puțință ca aceasta să fie intențiunea ei. Autonomia bisericeii noastre oferă și ierarhiei noastre un câmp foarte larg spre a-și valora pretensiunile sale din punct de vedere bisericesc și noi vom fi de sigur gata totdeauna de a fi drepti față cu pretensiunile aceste."

„În fine ceea ce privește autonomia noastră ca atare, trebuie să recunoască și contrarii noștri cei mai mari, că baza ei e bună și dreaptă. În toate s'a avut în vedere o dreaptă combinațiune a elementului preotesc și mirenesc. Dacă în viața practică s'au descoperit unele neajunsuri, congresul de aceea este acij, ca să le delătore și să perfecționeze instituțiunile noastre autonome. . . . ."

„Nu mă indoiesc, că fie-cărui membru al congresului acestuia i este

iubită și scumpă autonomia bisericeii noastre. Și fiind-că este așa, cred că vom fi toți de acord, a ne apăra această autonomie a noastră întogma ca protestanții și ca reformații, contra ori-cărui amestec, dară tot odată în conformitate cu esperiența făcută vom fi gata a ni-o ameliora și perfecționa."

„P. Naplò", nu scim serios sau în glumă, descriind ceremoniile deschiderii congresului național bisericesc al Serbilor dice, că plecarea comisariului dela Neoplanta s'a întemplat între împregiurări, cari nu prevestiau a bine. Comisariul avea să plece dela Neoplanta pe vaporul „Drina". Comitele suprem Flatt a provocat pe căpitanul vaporului a decora vaporul serbătoresce. Vaporul acesta întreține comunicațiunea pe Dunărea de jos și are obiceiul de arborează flamura acelei țeri în dreptul cărei trece. Când comitele suprem a dat ordinul de a decora vaporul, căpitanul a gândit: Dacă se cere numai atât, flammuri sunt *quantum satis!* Când a sosit Stancsics la vapor, căpitanul a arborat toate flammurile câte le avea: flamura națională serbească cu insigniile principelui Milan, flamura rusască cu pajură, flamura bulgară, română. Comisariul regesc, reprezentantul Maj. Sale a călătorit așa dară până la Carloviț sub flammurile tuturor puterilor dunărene. Haiducii cetății au comis eroarea, că ducând bagagiul la vapor, au uitat de sabia și calpacul comisariului. Așa dl comisariu a fost silit, să primească onorurile primariului în vestiminte civile. La întempinare a fost reprezentată numai miliția și autoritățile cetății, clerul n'a fost reprezentat. Stancsics a suferit toate. . . . .

Numai odată a arătat și comisariul reg. oare care energie, când 'l-a învitat secretariul patriarcului să vină la biserică. Ajungând la ușa bisericeii și vedând, că nu vine nimenea întru întempinarea lui a stat în ușa bisericeii, până când au venit trimișii patriarcului, doi diaconi, de 'l-au salutat serbătoresce.

Desbaterile în camera română, asupra revizuirii art. VII în cestiunea Evreilor.

În ședința dela 7 Sept. a camerei a vorbit mai întâiu d. deputat G. Mărzescu, respunzând în cestiune personală d-lui ministru de interne Cogălnicean.

După d. G. Mărzescu a vorbit d. ministru Cogălnicean și mai mulți deputați; apoi a luat cuvântul d. G. Vernescu, care după ce a fost întrerupt în mai multe rânduri, a făcut mai întâiu istoricul proiectului majorității în secțiuni, arătând că autorii sei n'au avut în vedere decât numai interesele țerei. D-sa susține acel proiect, declarând că este pentru revizuirea art. 7 din constituție în sensul acesta, ca naturalizarea Evreilor să se facă în mod individual. Reproducem aici următoarele pasaje din discursul d-sale.

D. G. Vernescu. Descoperiri însemnate în ședințe secrete am avut, și ni s'a spus ce ni se cere, ni s'a spus că nu vor să primească listele; și eată unde găsim secretul retragerii proiectului minorității comitetului de delegați; ministerul nu mai poate să sprigine acele proiecte cu liste. . . . . (întreruperi). Nu este nici o relațiune între ministeriu și minoritate. Dar ce minune! Ce coincidență! Că atunci când aflăm că listele nu se mai primesc și nu se mai susțin de ministri, prin inspirațiune divină comisiunea își retrage proiectul seu! Nu este nici un amestec între minister și minoritate. Așa dar nu mai este vorba de naturalizare, ci de un alt principiu; este vorba de emancipare, și d. Cogălnicean, în limbajul d-sale cel constituțional, în limbajul d sale cel frumos,

cel plin de alegorii, onor. d. Cogălnicean ne dice: noi guvernul așteptăm să vedem dacă sânteți capabili să rezolvați această cestiune ori nu sânteți capabili să o rezolvați. Și atunci, în loc să vină să ne dică ceea ce era natural, adevă că dacă veți fi incapabili să rezolvați această cestiune, prin proiectul d-voastre, atunci noi ne vom adresa la țară, d-sa nu a voit să ne spună aceasta, ci ne-a spus că dacă noi nu vom fi capabili să o rezolvăm, apoi vor veni străini, și o vor rezolva.

Ei d-le Cogălnicean, noi ne-am deprins cu nisce asemenea amenințări, încât mai că nu ne mai fac impresiune.

Am observat d-lor, că onor. d. Cogălnicean de câte ori vorbește de țară, și mai cu samă de Moldova, dice mica d-lui țerișoară, și uită că astăzi nu mai este o țerișoară mică dincolo sau dincoace de Milcov, ci o țară mare, o Românie mândră de unirea ei. . . . . (Aplause).

Astăzi nu mai sântem Moldoveni și Muteni, ci sântem numai Români, și cum așteți d-ta că iubesci Moldova, tot așa ar trebui să scii că și noi cei de dincoace de Milcov iubim acea Moldovă, pe care d-ta astăzi o dai celor 300,000 de Evrei pe cari voiesci a'i emancipa. (Aplause).

D-lor, voi merge mai departe. Ne spuneți d-lor ministri, pe toate tonurile că proiectul majorității camerei aduce peira țerei: că e o sfidare către Europa. Sfidare către Europa, pentru ce? Spuneți-o. Europa a hotărât un lucru, a hotărât să ne dea recunoascerea independenței sub condițiune, a modifica art. 7 din constituțiunea noastră, adevă că bucurarea drepturilor politice să se dobândească fără deosebire de religiune de toți străinii aflători în această țară. Aceasta a 'șis Europa. Ei bine, dela aceasta până la aceea ce spune d. Cogălnicean este mare deosebire. Noi am făcut omagiu principiului civilisator, care domnesce în Europa ca netoleranța religioasă să nu mai existe în legile noastre. Manținem noi oare acest principiu de netoleranță prin proiectul nostru? Din contră, îl facem să dispară. Ba facem și o lege complectă prin care reducem stagiul. Unde dar este provocarea către Europa? Arătune-ați cel puțin un act din partea cuiva în acest sens, în ședință secretă; dacă nu voiți în ședință publică? Dar veți dice că actele au să vină în urmă, că nu este bine să ne espunem la umilințe.

Eacă d-lor, cum cred eu, că trebuie a rezolva această cestiune spre binele țerei și fără să avem a ne teme de nimic din străinătate. Străinătății îi dăm ceea ce ne-a cerut, satisfacem prin stergerea articolului 7, cerințele ei, facem omagiu principiului, că religiunea nu trebuie să fie un obstacol la dobândirea drepturilor politice și civile. Aceasta ne-a cerut Europa, aceasta 'i dăm, toate celelalte pretensiuni, toate celelalte amenințări nu vin dela puterile semnatare tratatului de Berlin, acele sânt dorințele nejustificate, sânt șoptele unor oameni politici de a treia mână, amici și servitori ai alianței israelite. De asemenea șopte n'avem, nu numai să nu ne temem, dar nici chiar să ne ocupăm; în statele serioase nu se face nici odată nimic în baza unor asemenea șopte interesate.

În urma d-lui Vernescu a luat cuvântul d. ministru Cogălnicean. D sa începe prin a-și arăta bucuria cu care a ascultat pe d. Vernescu, pentru că 'și-a dat la lumină lucrarea care o făcea în mod ocult. Susține că d. Vernescu 'i-a desnaturat cu totul cuvinte, și recapitulează istoricul emancipării Țiganilor, a cestiunei eterodocșilor creștini, a emancipării clăcașilor români spre a dovedi că n'a voit să lase a se înțelege, că aceste acte s'au făcut de străini. Venind la îngrigirile d-lui Vernescu pentru soarta Moldovei, d. Cogălnicean dice:

Arată, când ai fost la minister, ce ai făcut pentru Moldova? A! taci? M'ai atacat, primesce acum să fii atacat.

M'ai acusat de 2 Maiu, și ai fost unul din cei cari ai beneficiat de 2 Maiu. Ai aș-

teptat ca eu să fac pe 2 Maiu, d-ta ai venit să beneficiazi de el. (Aplause, sgomot)

Ataci? Rabdă acum și ascultă! Ai luat-o prea pe sus, suferă acum consecențele (ilaritate).

Un orator de opozițiune, un om care n'ai făcut uici odată nimica, un om care în vremea luptei contra regimului Catargiu, alegeai cestiunile și veneai din când în când în cameră de luai cuvântul pe pofță, ia spune la Mazar-pașa ce ai făcut? Vorbai mult, vorbeai neconținut, promiteai multe, după cum promiteai și mai deunăci când diceai: îmi dau cea din urmă para, îmi dau toată averea ca să nu se ia Basarabia. Basarabia s'a luat și punga d-tale a rămas (aplause sgomotoase). Așa e că nu'ți place? (ilaritate). Te-ai pus pe terâmul acela, rabdă acum.

Apoi d. Cogălnicean declară că îndată ce s'ar retrage proiectul majorității, va veni și guvernul cu proiectul seu, din care se va vedea lămurit că nu e vorba de emanciparea Evreilor, după cum s'a susținut. În cele din urmă, relevând cele dișe de dl Vernescu în privința tratatului dela Berlin, d. Cogălnicean termină astfel:

Ori cât va dice d-sa că art. 44 nu este o lege internațională, ar trebui să scie că tratatul dela Berlin este un tratat tot atât de mare, ca și acela dela Paris; și când d-sa susține că ne este permis a ne bate joc de acest tratat, aceasta ne dovedesce că 'i lipsesce tactul omului de stat. . . . . (Sgomot, întreruperi).

Eu nu sciu ce se va hotări de cabinet; sciu atât numai, că acei cari vorbesc ca d. Vernescu iau asupra-le o teribilă răspundere înaintea lui Dumnezeu și a țerei, și nu a'și voi ca răspunderea aceasta să 'i găsească aiurea, prin colțurile țerei; ci să 'i găsească aci adunați. De aceea dic, cât pentru mine, fără să angagez politica guvernului, că nu a'și fi de părere să se facă o disoluțiune; dar d-voastră să luați răspunderea asupra tot ce fatalmente, ferească Dumnezeu, se poate întempla. Nu voi merge pe calea blăstemelor; voi vorbi cu rațiune. Sântem în una din pozițiunile cele mai teribile pentru țară și nu cu injurii, nu cu blăsteme, nu cu personalități, cestiunea aceasta mare se va rezolva, căci țara nu ne-a trimis aci să ne injurăm; țara ne-a trimis să 'i facem treburile, să o liniscim, că o punem să meargă pe calea măreață așternută de aceia cari 'și-au vârsat sângele pentru dânsa (aplause)."

Ședița viitoare s'a amânat pe Luni 10 curent.

În ședința dela 10 Septemvre a camerei au vorbit dd. deputați T. Măiorescu*) și Rosetti Tețcanu, și ministru de esterne B. Boerescu.

D. Boerescu începe prin a declara că, guvernul nu poate să se prezente cu proiectul seu, până ce m'ei întâiu nu se va regula soarta proiectului ce este deja în discuțiune. Arată că mai toți oratorii din opoziție n'au făcut decât personalități cu intenție de a pune în joc cestiunea ministerială și că astăzi, limbajul violent și declamator trebuie înlăturat, căci este vorba de o cestiune internațională, care cere mult calm și un raționament solid. După aceea d. Boerescu răspunde la acușația ce 'i-a făcut d. N. Ionescu, cumcă în anul 1869 ar fi promis lordului Clarendon emanciparea Evreilor, arătând că scopul misiunii sale la Londra a fost atunci suprimarea regimului consular, și cetind mai multe pasaje din raportul d-sale asupra acestei cestiuni, unde arată conversația ce a avut cu lordul Clarendon, și declarația ce a făcut acestuia, la întrebarea ce 'i-a adresat, cumcă n'au existat niciodată la noi persecuții religioase. În ceea ce privește emanciparea Evreilor, d-nul Boerescu arată că încă din 1872 printr-o notă a sa a declarat că această cestiune trebuie lăsată a se deslega prin țară și de către țară gradat.

*) Publicat în Nrii 109, 110.

Revenind la fondul cestiunei d. Boerescu se exprimă astfel:

„Mă veiu mărgini, d-lor a vă spune inconveniente, de natură diplomatică, a proiectului majorității delegaților, fără să prejudic acea ce avem să dăcem în privința proiectului nostru, ce avem a prezenta.

Este un tratat, care cuprinde o clausă prin art. 44 cu care sîntem chemați a ne conforma. Europa, adică mai toate puterile semnătoare ale aceluși tratat, cere dela noi să primim principiul înscris în art. 44, și să l' executăm.

Când d. N. Blaremburg a spus, că Europa ar cere dela noi, ca, s'au să murim sau să ne evreim, nu este esact. Eu pot declara că, nicăeri unde am fost, nu am vădit for mulându-se o asemenea cerere. Europa nu ne cere nici să ne evreim, nici să ne sinucidem. Este o diferență, o contestație în privința modului de executare a principiului. Rămâne la înțelepciunea noastră a ști să eșim dintr'o pozițiune dificilă, așa încât să continuăm, și a trăi și a fi Români.

Pot adăoga încă, că la toate puterile ce am avut onoarea de ale visita, am găsit cele mai bune și mai binevoitoare sentimente pentru România.

Aceasta, d-lor, provine, nu numai dintr'un simțământ de simpatie, dar și din un interes politic; căci statul nostru, de și mic, își are importanța sa prin pozițiunea sa geografică, prin avuția pământului său, prin aptitudinea sa pentru civilizațiune. Acum vine întrebarea? Acest art. 44 din tratat are asupra noastră putere obligatoare?

Malte teorii s'au făcut asupra acestei cestiuni. Dl. Maiorescu recunoaște puterea obligatoare. D. Conta și alții nu sînt tocmai de aceeași idee. D. Vernescu, care ar fi trebuit să fie mai cunosător în dreptul internațional, pretinde că tratatul este un act internațional, și prin urmare obligatoriu dar că cestiunea jidovească nu ar fi internațională. Vă mărturisesc că nu prea am înțeles, cum, ce scop ar avea toate aceste teorii, și m'am mirat mai ales mult de ceea ce a d-lui Vernescu. Apoi, art. 44 este sau nu cuprins în tratatul dela Berlin? Dacă tratatul este act internațional, cum art. 44 singur nu ar fi internațional? De ce se ocupă însă acest articol? De cestiunea israelită, evident. Neapărat dar că și cestiunea israelită este, vrînd noi ori nevrînd, o cestiune internațională. De ce voiți ca să ne ascundem adevărul, și să ne rătăcim pe noi, și cu noi națiunea întreagă?

Acesta este crudul adevăr, nu l'ocoliți că el nu pere. Puteți dar face orice teorii veți voi, realitatea rămîne: și dacă nu vă dați sama de dînsa ne vom espune la pericole cari ne-ar lovi amar.

Credeți-mă, d-lor, am spus, am demonstrat, măcar că n'am avut alături pe d. Ionescu și Vernescu, ca să mă inspire, că aci nu este o cauză de umanitate, dar n'am isbutit.

Ei bine dacă Europa consideră lucrul altfel, prudent este să ne espunem la o interpretare oficială a sa, când scim că va fi contra noastră?

Onor. d. Blaremburg a adăogat, că nu ne vom espune la nimic, dacă Europa nu ne va recunoaște; tot rîul, după d-lui, ar fi că am avea coroana Domnească, strălucită, magnifică, a lui Stefan-cel Mare și Mihaiu Viteazul în locul unei coroane regale, și că atât va fi tot.

Să lăsăm la o parte solidaritatea care există între statele europene, și care nu se crează decât prin relațiunii și legături de interes material, cari să formeze între dînsese numai prin raporturi amicale de reciprocitate.

Dar toți înțelegeți cât de periculos este ca un Stat, mai ales un stat mic ca al nostru, să nu între în așa o condițiune, și să rămână izolat prin nerecunoașterea sa, în mijlocul statelor europene. Înțelegeți dar bine că nerecunoașterea unui stat nu este numai o singură gloriolă, după cum o numia d. Vernescu, în limbajul său poetic. Ce, așa ar considera d. Vernescu nerecunoaș-

terea, o gloriolă, când ar fi chemat să conducă în locul nostru soarta acestei țări? Așa de indiferent ar fi d-lui pentru nerecunoașterea sau nerecunoașterea independenței noastre? Tristă perspectivă am avea de a ni se apăra interesele! Puțină garanție ar fi pentru un stat nou, eșit abia de alaltă-eri dintr'o poziție nedefinită?

Ca să revin dar la cestiune atrag atențiunea onor. adunării asupra unui fapt important. România nu mai este astăzi ca mai înainte, un stat care să nu aibă o politică esterioră, un stat care să răspundă alții pentru dînsul. Mai înainte Turcia răspundea pentru noi de tot ce făceam, și ea putea plăti și pericolele noastre. România astăzi din norocire este un stat, căruia i se impune a avea o politică a sa, și astă politică trebuie să fie inteligentă și corectă. Dacă astăzi vom face greșeli, noi vom suferi, noi le vom plăti nu alții, ca altădată. Pentru aceasta trebuie să ne învățăm, cu voe, fără voe, a auzi adevărurile în toată realitatea lor, chiar când nu ne plac și a nu ne conduce, ca copii, după frase frumoase și declamatorii, cari nu pot espune a ne perde. Cari dar ar fi pericolele nerecunoașterii? Ele ar fi de două feluri:

Unele mai depărtate, mai eventuale, dar tot posibile, și altele mai apropiate poate eventuale neapărat dar mai posibile.

Ca să vă vorbesc de aceste din urmă, vă adușeți aminte d-lor, din cetirea actelor în ședința secretă, ce mi-a spus unul din cei însemnați diplomați ai unui mare stat european, despre posibilitatea unui nou congres european.

Dic dar, că unul din cei mai însemnați diplomați ai Europei îmi observă, că dacă nu am pute să ne temem de un resboiu viitoriu, care poate să fie posibil, însă pe care toți vor căuta să l' evite, mai mult ne putem teme de un viitor congres, care ar fi mai posibil, dacă ne-ar găsi nerecunoscuți și cu cestiunea israelită neresolvată. Sciam d-lor, că acele cuvinte dîse de un om important, își au greutatea lor. Am cugetat, și ne gândim cu toții ce ar însemna ele!

Apoi, d-lor, să observăm puțin. Ce vedem? Esecutatus'a tratatul de Berlin în toate părțile sale? Nu tocmai, căci mai sînt cestiuni pendente, cari ar pute aloc la viitoare tratări? Așa, cestiunea fruntarielor Greciei nu este încă rezolvată. Așa cestiunea Arab-Tabiei stă încă în suspensiune. Apoi mai pot fi și alte dificultăți și complicațiuni, ce s'ar ivi cu cestiunea Rumeliei. Oare dacă una singură din aceste cestiuni ar face să provoace un congres, nu prevedeți d-v. ce pericol teribil ar fi pentru noi dacă ar găsi statul român nerecunoscut și cestiunea Evreilor neresolvată? Cine ne garantează atunci, că nu s'ar rezolva de congres cestiunea Evreilor, așa cum să nu ne placă nouă, și cum să ne periclitize toate interesele noastre?

Nerecunoașterea unui stat mic ca al nostru, pus între alte state mari, va să dîcă a fi spus să vadă soarta sa pusă în joc ori de câte ori aceasta s'ar cere de interesele diplomației; nerecunoașterea, pe când cestiunea israelită ar fi neresolvată, ar fi cel puțin a vedea această cestiune rezolvată de străini, în mod negreșit mai puțin bun decât s'ar face de noi Români.

Așa dar, d-lor, d-voastră, ca și foastele adunări, ați recunoscut, că trebuie să ne conformăm tratatului din Berlin, și să revizuiam art. 7: numai câțiva dintre noi sînt de o opiniune contrarie. Trebuie dar să facem revizuirea cum să devină reală.

Cum însă s'o facem? Aci e cestiunea. Să încetăm, d-lor, de a imita pe Grecii din Bizanț, cari se certau între dînsii pentru cuvinte de teologie, pe când inamicul era la porțile cetății? (Aplause). Dece venim să ne acuzăm reciproc, și să pretindem că astfel sau astfel interpretează puterile tratatului dela Berlin?

Dece vă legați de noi, dacă la Paris, la Viena, la Berlin, la Roma, la Londra se interpretă tratatul dela Berlin așa cum nu vă place d-voastră?

Credeți d-voastră, onor. d-ni, că n'au regimul

întrebuințat toate mijloacele posibile, pentru a convinge de contrariu pe puterile? Aceasta le-ar fi permis să o creadă acei, cari n'au fost inițiați în modul meu de a procede, cari n'au cetit nici memoriul, nici raporturile mele. Însă d-voastră cari ați fost inițiați în toate, cum puteți să vă mai îndoiți? Ca să nu dau loc la nici un echivoc, la nici o rea interpretare, am resumat chiar toate convorbirile mele din străinătate, toate apărările mele pentru interesele țerei, într'un scurt memoriu, pe care l'am publicat la Paris și l'am trimis la toate cabinetele, la toate diarele. D-voastră a trebuit să l' cetiți; aceasta am făcut-o, d-lor, fiind că am vădit că mi se scimbau cuvintele și ideile, mai ales de publiciști, și cum fie-care le interpreta după placul său; apoi m'am convins că era util ca și diplomații, cu cari avuserăm onoarea a vorbi, simțiau trebuința, a avea strinse la un loc toate considerațiunile espuse de mine aupra cestiunei.

Am făcut toate aceste, am combătut toate erorile, toate apărările nefavorabile nouă; am căutat să se dea tratatului interpretarea cea mai favorabilă nouă.

Dar n'am isbutit, diplomația a stăruit în apărările sale în privința tratatului. A noastră este vina? Vedeți însuși d-voastră, că argumentele ce eu am prezentat puterilor în favoarea cauzei noastre, par a fi atât de bune, încât unii din d-nii oratori ai opozițiunii, cum este d. Maiorescu și alții, au adoptat multe dintr'ensele, însă pentru a mă combate pe mine!... (Ilaritate).

Ați dorit poate, să vă vorbim cum vă place? Dar nu putem. Noi sîntem numai nisce raportori; vă raportăm esact ceea ce am vădit și am auzit, eu nu judec dacă dreptă sau nedreaptă este opiniunea cabinetelor. Adevărul însă este, că proiectul majorității comitetului de delegați, cunoscut deja în străinătate de mult, de vre-o trei luni, este apărât și considerat ca o desfideră dată Europei. Nu noi îl tacsăm de desfideră; Europa îl consideră astfel. A noastră este vina? Odată însă ce lucrul este astfel, desfideți d-voastră Europa, dacă vă place; noi nu o putem face. Veniți cu noi, a dîs d. Maiorescu guvernului, veniți cu majoritatea; adoptați proiectul ei. Și să încercăm cu toții a converti Europa.

Este aceasta serios și sincer?

Căci d-lor, odată ce noi am încercat, scim, și vă raportăm aceea ce am vădit și am auzit cum ni s'ar dîce serios ca să adoptăm proiectul d-voastre și să mergem a l' susține în străinătate!

Noi v'am dîs și vă repetăm, că nu vom lua răspunderea de ceea ce s'ar întempra rău țerei, când ea s'ar uni cu un proiect inacceptabil, și pe care Europa îl consideră ca o desfideră. Dv. singuri ați pute lua răspunderea complicațiilor și a pericolelor cari ar resulta din acest fapt.

Eu d-lor, mi-am făcut datoria; v'am spus adevărul întocmai precum este. D-v. veți face ce veți voi. Dacă umblați după o popularitate efemeră, eu vă declar că, mai pre sus de dînsa, este dreptatea, este opiniunea publică. Și sînt sigur că, când dreptatea, când adevărul vor fi cunoscute cu noi va fi și popularitatea; însă cea adevărată, cea luminată aceea care trăese și preste pasiunile dîlei.

Ca să sfîrșesc d-lor, mai adaug, că cât despre guvern, care a lucrat în unanimitate și în cel mai perfect acord în această cestiune, am fi fericiți ca să se poată face revizuirea cu cât mai puține sacrificii, eu unul poate că ași fi fost chiar pentru revizuire. Dar nu se poate; exigențele diplomației sînt mai mari decât voim noi. Trebuie să ținem socoteală de dînsese; căci astfel, riscăm ca sacrificiile să fie mult mai mari pe viitor.

Guvernul, fiind socoteală de aceste exigențe, ca și de interesele legitime ale țerei, a vă a prezentat un proiect care să poată a le concilia pe amîndouă. V'l vor prezenta, îndată ce veți înlătura pe al delegaților; și vă rugăm să l' înlăturați, căci este cel mai periculos, cel mai vătămător pentru țară. (Înteruperi).

Varietăți.

* Exemplu frumos și demn de imitat). Părintele Protopop I al Brașovului Iosif Barac în zelul său ferbinte, ce l-a manifestat totdeauna pentru înflorirea scoalelor române conf. gr. or. din Brașov, la care a funcționat ca profesor mai bine de 20 ani, sciind și cunoscînd din propria experiență dulceața dar și amarul statului profesional a depus la On. Eforie școlară frumoasa sumă de 1600 fl, ca din venitul acestor bani să se confere ajutoare la profesorii dela gimnasiu, scoala comercială și reală. Literile fundamentale relative la această donațiune determină mai de aproape modalitatea distribuiri ajutoarelor din cestiune.

Semnalăm cu profundă recunoștință acest act demn severșit de un veteran și venerabil bărbat al bisericii și scoalei încă până este în viață și dorim ca venerabilul părinte protopop carele premerge cu exemplu bun și în această direcțiune să aflu mulți imitatori.

Dea cerul ca acest virtuos bărbat să trăească încă mulți ani spre binele și înflorirea scoalelor noastre, de care a binemeritat și până acum.

Un profesor.

* (Aprobare de statute). Ministeriul de agricultură, industrie și comerț sub Nr. 22911 a aprobat statutele societății din Galeș pentru facerea de pepteni de lână.

* (Timpul). Până duminica trecută a fost timpul cel mai frumos de toamnă. Încă Sâmbătă s'au scaldat aici mai mulți, ca în puterea verii, în liber la moara Obrejii. Duminică de cătră sară s'a înnorat, a început a fulgera, a tuna și pe urmă a și plouat. Luni și Marți a fost timpul schimbăcios. Eri s'a pus pe ploaie dar ploaie recoroasă.

* (Căli ferate române). Jurnalului „Politische Corr“ i se scrie din Bucuresci: „Ministrul president Bratian va duce îndeplinire cu ușurință proiectul său: a împreuna Bucuresții cu marea. Spre acest scop bărbatul acesta de stat s'a și pus în conțelegere cu ingineriul superior din Viena Alois Zviedenek cavaler de Sündenhorst. Prin inițiativa și sub conducerea acestui ingineriul superior cam de 1 1/2 an un consorțiu austriac și-a propus clădirea liniei Bucuresci-Cernavoda și eventual Sibiiu-Turnu-roșu-Rîmnic-Slatina. Linia Cernavoda-Chiustenge stînd de un timp îndelungat în comunicație, prin construirea liniei Bucuresci-Cernavoda se va crea o directă, independentă, internațională legătura de șini din toate piațele de comerț europene spre Marea Neagră și Linia Bucuresci-Chiustenge va fi linia colectivă a întregului comerț ce va ajunge repede la o desvoltare însemnată și pe liniile Viena-Pesta-Orșova-Berlin-Oedenburg-Brașov-Ploiești și Stettin-Suceava-Buzău se va înlătura spre teritoriul de negoț al Mării-Negre. Împreuna cu aceasta este intenționată și clădirea unui pod stabil peste Dunăre la Cernavoda. De altă parte societatea engleză „Danube Blacksee-Railway“ întrebunțează deja toate mijloacele, spre a face din Chiustenge un fort de rangul prim. Resultatul sondărilor Dunărei deja făcute la Cernavoda au fost favorabile și pertractările ingineriului de Zviedenek avute cu regimul românesc au ajuns până într'atâta, că proiectul de concesiunea respectivă se va asterne spre aprobare camerei în procsima sesiune ordinară a ei. Cheltuelile clădirei liniei, carea din Bucuresci până la Cernavoda este 188 kilometre de lungă, calculate și podurile definitive peste Dunăre, carea la Cernavoda e împărțită în 2 clini, între cari zace terenul de inundație al insulei Balta, toate aceste cheltueli după

socoteala regimului rumănesc nu vor trece preste suma de 50 milioane franci“.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.“)

Viena, 8 Octobrie n. Cuvântul de tron, cu care Împăratul a deschis senatul imperial austriac, salută deputații la începutul perioadei nouă a activității lor constituționale. Prin intrarea reprezentanților Boheimiei săvârșită fără jignirea convingerii lor de drept și pe lângă toată deosebirea părerilor lor — s'a făcut un pas însemnat spre acea împăcare și înțelegere generală, care totdeauna au fost ținta dorințelor împărătesci. Cuvântul de tron dă expresiune speranței sigure, că pe lângă o moderație în toate părțile și pe lângă o respectare reciprocă a dreptului va fi cu puțință a ajunge în adevăr ținta aceasta, ce trebuie susținută totdeauna în interesul puterii monarchiei, și a asigura constituțiunii recunoștința generală.

Cuvântarea de tron anunță proiecte de lege despre afacerile armatei ale monarchiei, la a căror pertractare va fi de lipsă a se lua în considerație patriotică, că monarchia trebuie să fie în stare totdeauna a pași cu deplina valoare a însemnătății sale, când întâmplările pretind scutirea intereselor sale.

După ce cuvântul de tron a anunțat proiectele de lege cu privire la administrația Bosniei și a Erțegovinei, el accentuează necesitatea de a restabili echilibrul în finanțele statului prin economii în bugetul de administrație și de resboiu, încât cea din urmă se împacă cu puterea și siguranța împărăției. Acoperirea deficitului bugetului pro 1880 să se efectueze fără folosirea creditului de stat, și prin înmulțirea intrărilor fără a jigni puterea de producție a poporațiunii, în special prin o reformă a contribuției directe, împărțind sarcinile de o potrivă. La înnoirea tractatelor comerciale va fi a se lua în considerație, a nu primejdui producția din patrie în comerț prin legislația economică și vamală schimbată a străinătății. Convorbirile avute în timpul cel mai din urmă ne prezintă prospectul îmbucurător la o regulare favorabilă a raporturilor noastre comerciale cu imperiul german. Cuvântul de tron anunță o reviziune a regulamentului pentru industrie, declară de necesare un remediu în contra procedurilor neonestele comerciale de credit și îmbunătățirea situațiunii a clerului curat, exprimând dorința de a întrebuița timpul cu chibzuire pentru urmarea regulată a corporațiunilor legislative. Susținerea neajungătoare a relațiunilor bune cu toate puterile se constată cu mulțămire.

Tratatul de Berlin este executat în părțile sale esențiale, intrarea în sandjaciul Novibazarului este îndepărtată pe baza acestui tratat în conțelegere amicală cu Poarta. Problema guvernului va fi de a și îndrepta toată atențiunea asupra îngrijirii intensive a raporturilor economice față cu orientul. Cuvântul de tron amintesc de multele dovezi de credincioasă iubire și alipire din partea popoarelor cu ocaziunea festivității nuntii de argint și asteaptă din partea reprezentanților poporului o asemenea conlucrare armonică, încheiând cu cuvintele: Austria credincioasă misiunii sale istorice, va fi vatra drepturilor popoarelor sale și pentru popoare în legătura lor nedespărțită și unitară un locaș permanent al dreptului și al adevăratei libertăți.

Viena, 9 Octobrie n. „Wiener Zeitung“ publică un autograf al Îm-

păratului dno S. l. c. către contele Andrassy, în care Împăratul cu părere de rău încuviințează rugărea lui de demisionare și face amintire cu expresiunea celei mai călduroase recunoștințe de serviciile însemnate, făcute monarchiei Sale și casei împărătesci. Împăratul nu privește de loc retragerea lui Andrassy ca terminare a activității sale politice și este convins, că Andrassy va urma totdeauna, dacă Împăratul îl va chema și va pretinde eară serviciile sale probate. Autograful termină: „Încrederea mea cea mai deplină vă voi păstra o, precum și recunoștința mea cea mai mulțămitoare.“ Un al doilea autograf denumesce pe baronul Haymerle de ministru a afacerilor externe și de president al consiliului ministrilor comuni.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Coloniști români între Ruteni și Poloni.

(Urmare.)

Pentru noi însă aceste și asemenea documente sunt de însemnătate și în altă privință. Din ele adevărat rezultă, că precum neguțătorii din Cracovia, Leopole și din alte orașe ale Pocuției și Podoliei și-au putut face negoțul în Moldova și Valachia liberi și în multe chipuri favorizați, tot astfel și neguțătorii moldovenesci și românesci au putut desvolta comerțul lor în țările împărăției polone și litvanice¹⁾ și că ei s'au folosit în adevăr în modul cel mai estins de aceste favoruri. Astfel ei au avut totodată privilegiu a se așeza, dacă doriau, în orașele acestor țări și a face poporațiunea lor cu o nuanță mai bogată și mai varie, după ce aceea și așa era tare mestecată cu elemente nemțesci, armenesci, jidovesci și chiar italiene. Aceasta privește cu deosebire orașele ce erau situate pe drumul direct între Suciava și Leopole și de cari se țineau în special Sniatyn, Kolomea²⁾ Tymienica, Halicz și numai puțin Podhayce, Rohatyn, Drohobycz, Sambor șel. În Leopole de altmintearea ei par a fi avut din timpurile vechi³⁾ pro-

¹⁾ Astfel d. e. în 1461 (cfr. Dogiel, Codex diplom. I, pag. 603) s'a conces cancelarului moldovenesc Mihaiu și factorului sau comercial de către regele Casimir eliberarea de toate impozitele, și adevărat nu numai la unele locuri singuratic, ci „per totum regnum Poloniae“. Dintr'un document al hospodariului moldovenesc Petru, 8 Ianuarie, 1579 (cfr. între Documenta etc. edate de mine: Nr. XII) se vede totodată, că și ceilalți neguțători din Moldova atât în Kolomea cât și în alte orașe ale Pocuției și Podoliei au avut să plătească de orice car, chiar și de cel mai greu, numai trei grosișe și abia în timpul mai nou (cam dela 1570) au fost siliți, a plăti în Kolomea de fie-care car cinci grosișe și afară de aceasta de fie-care teanc de postav zece grosișe pe deasupra. Vămășii din Leopole au urcat pretensiunile lor față cu neguțătorii moldovenesci în a. 1579; dar ei au făcut o după testul espres al documentului în contra regulei și în contra usului consânțit prin convențiuni mai vechi.

²⁾ Aceasta se vede mai cu samă dintr'un document din a. 1456, a cărui estras de Rykaczewsky în *Inventarium omn. et sing. privilegiorum, litterarum etc., quae in arce Cracoviensi continentur*, pag. 138 sună astfel: *Casimirus rex Michaeli cancellario, Duma et Theodoro fratribus et terrigenis et boiarinis Moldaviensibus dat saluum conductum, conjunctim et divisim, cum uxoris, liberis, familia, equis rebusque, omnibus in regno, signanter in palatinatu Russiae et civitatibus Camieniec, Kolomyja, Drohobycz et ceteris civitatibus manendi, negotia transigendi et sine quovis arresto redeundi. Datum Cracoviae.*

³⁾ Deja acea împregiurare, că în documentul sus citat a principelui Iurij, în anul 1335 se amintesc ca *palatinus Lemburgensis* un anume Borisco Cracula, ne-

pria lor colonie de comerț⁴⁾ și se folosiau de prezența lor aici (cu deosebire în secolul XVI și XVII) într'un mod ce în adevăr le face cea mai mare onoare din punctul de vedere al credinței ortodoxe pe carea ei dimpreună cu hospodarii lor se nisuiuau în toate chipurile a o sprigini⁵⁾ și a o scuti împotriva nisuiștelor bisericeii romano-catolice.⁶⁾ Nu se mai poate însă vedea din izvoarele ce le avem, dacă ei au avut și în Cracovia o colonie comercială proprie. Numai aceea e sigur, că ei și-au estins raporturile lor comerciale în faptă până la Cracovia, poate că și mai departe și că ei făcând mai cu samă negoț cu boi și oi — nu se serviau de drumul comercial preste Leopole, Przemysl Rzeszow, Tarnow, ci de drumul preste Kolomea, Sototwina de astăzi, Kalusz, Dolina, Bolechow, apoi preste Drohobycz, Sambor, Chyrow, Ustrzyki, Sarnok, Krosno, Iaslo scl. (Va urma.)

face să presupunem — admitând că el a fost Român — că pe atunci se aflau în Leopole Români în număr mai mare. Căci cum ar fi putut altmintearea să ocupe tocmai un Român un post atât de însemnat în Leopole de atunci?

⁴⁾ Aceasta se susține și prin acea împregiurare între altele, că în documentele ce privesc orașul Leopole (cfr. între altele un document din a. 1485. *Akta grodz-i ziemy, VII, pag. 151*), aflăm între Consulii și Proconsulii ei unii numi, ce sunt fără îndoială de origine curat românească, precum: *Iohannes Walach* sau *Laurentius Kosnar* și alții.

⁵⁾ Aceasta se vede înainte de toate din actele *Confraternității Stauropegiane*.

⁶⁾ Cfr. despre aceste între altele și scrierea mea *Obzor sloveno-russkich pamjatnicov etc.*, pag. 60, 64, 108.

Posta Redacțiunii.

Concurs anonime nu se publică. — I. A. în K. Patru sute de esemplare sunt prea puține; ne mai trebuie 600, ca să putem distribui la toți, căror espedăm toaia noastră. — *Mai multora.* Trimestrul nostru se începe cu 1 Octomvre st. v.; de altmintearea ne vom conforma și dorințelor speciale, numai să ni se facă anume cunoscut.

Bursa de Viena

din 29 Septemvre n. 1879.

Împrumutul naț. 5% (argint)	69 15
Acțiuni de credit	268 —
Valuta nouă imperială germană	57 55
London	115 55
Galbin	5 57 1/2
Napoleon d'aur (poli)	9 31 1/2

Economic.

Brașov, 3 Octomvre n. Pro hectolitru: Grâu fl. 7.20—8.40; Grâu săcără fl. 4.50; Săcără fl. 4.40—4.50; Orz fl. 3.90—4.20; Ovės fl. 2.40—2.65; Cucuruz fl. 4.80; Mălăiu fl. 5.—; Mazere fl. 5.60; Linte fl. 8.—; Fasole fl. 4.10 Sămânță de in fl. 9.10 Sămânță de cânepă fl. 4.10—Cartofi fl. 1.— dro chilo: carne de vită 44 cr. carne de porc 44 cr.; carne de oaie 28 cr.; Său de bovine proaspăt fl. 32; (pro 100 chilo); țopit 40 fl.

Făgăraș, 3 Octomvre n. Pro hectolitru: Grâu fl. 6.60—7.20; grâu săcără fl. 5.50—6.; săcără fl. 4.—4.20; cucuruz fl. 4.—4.10; ovės fl. 2.40—2.45 mălăiu fl. 8.—9.—; Sămânță de cânepă fl. —.—; mazere fl. 6.—7.; linte fl. 7.—8.—; fasole fl. 5.—5.50; crumpene fl. 1.—1.60; pro 100 chilo: Slănină fl. 56.—; său brut fl. —.—; său de luminărie fl. —.—; unsoare fl. 55—58; cânepă fl. 25.—32; sămânță de in fl. —.—; săpun fl. 56; fân fl. —.—; ouă —.— de —.—; o păreche de pui —.— cr.; o păreche de găse fl. —.—; o litru de un —.— cr.; pro chilo carne de vită 40 cr. carne de vițel —40— cr.; carne de porc 36 cr.; carne de berbec 28 cr. Tergul de ași a fost slab cercetat Raportul cucuruzelor e în cea mai deplină curegere.

(Culesul viilor). „Grosskokler Bote“ ne spune: În timpul din urmă se arată semne îmbucurătoare de tot pentru culesul viilor. Până acuma viile nu sunt încă atinse de brumă de loc. Pe lângă aceasta negurile de dimineață și apoi căldura zilelor escelent de frumose priesc foarte și înaintează coptul strugurilor cari acum deja a întrecut în parte foarte însemnată dulceața strugurilor la culesul lor din anul trecut. Dacă timpul acesta frumos mai ține vre-o câteva zile, apoi căpătăm un vin escelent. În multe ținute mulțimea strugurilor e atât de însemnată încât de mulți, mulți ani nu

s'au mai pomenit atâția struguri și așa mustul din acest an și în cantitate va întrece pe cel din anul trecut.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitățiuni: în 13 Oct. imob. comunei Baldovin (judec. cerc. Baia de Criș); în 3 Noemv. imob. Elisavetei Amlacher și soți în Orăștie (trib. Deva); în 28 Oct. și 28 Noemv. imob. lui Dănilă Brașovean în Hepert (judec. cerc. Aiud); în 28 Oct. și 28 Noemv. imob. lui Iuon Girscht și soți în Beșa (judec. cerc. Sighisoara); în 8 Noemv. și 20 Dec. imob. d-nei Clara Szentiványi în Galfalău (trib. M. Oșorheiu); în 25 Oct. și 25 Noemv. imob. lui Carol Balogh în Bărătuș; în 29 Oct. și 29 Noemv. imob. lui Andreiu Kovács în Pava; în 28 Oct. și 28 Noemv. imob. lui Baltasar Boydun în Covasna (trib. K. Oșorheiu); în 15 Noemv. și 15 Desemv. imob. lui Iuon Thal în Roșia (trib. Sibiu); în 13 Noemv. și 13 Dec. imob. minorenei Ileana Racoși [Francisc Benkó] în Iliia (judec. cerc. în Sângiors).

CONCURS.

La scoala confesională gr. or. Ocna-Sibiului (parochia din sus) s'a înființat un post pentru al III-lea învățătoriu, eară unul a devenit vacant. Pentru întregirea acestora se escrie concurs până la 10 Octomve a. c. st. v.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste posturi sunt:

I. În bani salariu anual de 105 fl. v. a. plătit în rate lunare, la unul din alodiul comunal, ear' la unul dela popor.

II. Cuartir natural în edificiul scoalei pentru fie-care separat și 6 orgii de lemne preste tot, din cari să se încălzească și scoala.

Doritorii de a ocupa ori care din aceste posturi au să și aștearnă suplicele lor instruite în sensul „statutului organic“ până la terminul sus indicat prea onoratului oficiu ppresbiteral în Mercurea.

Ocna-Sibiului în 24 Sept. 1879. În conțelegere cu părintele admnist. ppresbiteral tractual.

Ioan Henteș m. p.,
paroch gr. or. și președ. al com. parochial.
1—3

Anunțiu.

În librăria subscribului se vënd cu prețuri moderate tot felul de cărți școlastice pentru scoalele populare române, nemțesci și maghiare, asemenea și gramatica maghiară pentru Români de profesorul din Caransebeș *Nemoian* cu 1 fl. 80 cr. legată.

Lugoș.

[49] 3—3

Adolf Auspitz.

Neguțătoria română

în
Lugoș.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și giur, că am deschis în piața principală în casa d-lui G. Andreeviciu un magazin bine sortat cu mărfuri mici de **Bacanie** (Specerei) *materiale, colorii, bumbacuri, galanteria și nurenberga.*

Atât calitatea mărfurilor trase din izvoarele principale interne și externe, cât și prețurile moderate, servițiul prompt și onest, mă îndreptătesc a spera, că voi fi susținut și cercetat de Români cu toată căldura, cu atâta mai mult, cu cât astăzi acest oraș, parte mare romănesc, nu mai posedă afară de mine nici o firmă românească.

Respectuos

Stefan B. Poppoviciu.

[50] 3—3